

Rettsmedisinerne vil ha spesialisering

2006-04-06 **Norsk rettsmedisinsk forening har lenge ivret for en spesialistutdanning, men verken Legeforeningen eller myndighetene har tatt ballen. Foreningen har selv begynt å holde poenggivende kurs for sakkyndige i rettsvesenet.**

- De fleste EU-landene har spesialistutdanning i rettsmedisin. Norge trenger også dette, sier professor Torleiv Ole Rognum, Rettsmedisinsk institutt ved Universitetet i Oslo. Han leder også Norsk rettsmedisinsk forening. I påvente av at myndighetene etablerer en slik spesialistutdanning, har foreningen tatt i bruk en tretrinns kvalifisering av sakkyndige for rettsvesenet som er utarbeidet av Randi Rosen-qvist. Det er imidlertid opp til domstolene om de vil benytte sakkyndige som har gjennomgått disse frivillige kursene.

Opphav:

Dagens Medisin 07/06

Fast stamme

Rettsmedisinen er en av de eldste medisinske disiplinene. Fra 1887 har enhver lege i Norge vært forpliktet etter loven til å fungere som sakkyndig i et hvilket som helst rettsmedisinsk spørsmål. Det første norske institutt med professorat i rettsmedisin ble opprettet i 1938. Torleiv Rognum tilhører en stamme av ti-tolv rettsmedisinere som er sakkyndige for retten på heltid. Rekrutteringen skjer ved de universitetene som har professorater i rettsmedisin. Nye kandidater må kvalifisere seg i faget samtidig som de tar doktorgrad. Rettspsykiaterne utgjør en annen viktig gruppe sakkyndige.

Sakkyndige på si'

I tillegg til de profesjonelle rettsmedisinerne stiller en rekke leger i retten ved siden av sitt daglige virke, som sakkyndige for sitt fagområde. I denne gruppen har det ifølge Rognum ikke vært stemning for å etablere spesialistutdanning, da de kan miste oppdrag ved en innføring av strengere krav til sakkyndige. Bruken av leger i retten er omfattende. I løpet av ett år avgis inntil 10.000 rettsmedisinske sakkyndigerklæringer til norske rettsinstanser. - Hovedutfordringene er at retten har tilgang til best mulig sakkyndige og alltid kan få en «second opinion», sier Rognum.

Skummel feilprosent

To forskere i USA har gått gjennom 86 rettssaker der DNA-analyser lå til grunn for frikjennelse av tidligere dømte for å finne ut hva som gikk galt. Resultatene ble publisert i Science i fjor, og Rognum mener de maner til ettertanke. - Det er ganske skremmende at rettsmedisinske sakkyndige i 63 prosent av disse tilfellene hadde tatt feil. Jeg ville ikke ha vært sakkyndig i et land med dødsstraff. Men vi skal huske på at forensic science, som er begrepet i denne studien, også omfatter undersøkelser foretatt av kriminalteknikere. - Det hevdes at sakkyndige kan fatte beslutninger på grunnlag av verdier, normer og meninger? - Jeg skulle ønske at sakkyndige så langt som mulig holdt en distanse til partene og ikke dro egne emosjoner inn i saken. Det er idealet, men vi lykkes ikke alltid. Jeg har opplevd uerfarne sakkyndige opptre i straffesaker som om det dreide seg om en disputas der målet er å vinne frem med et kontroversielt standpunkt, sier Rognum.

Habilitet

- Advokat Steinar Winther Christensen hevder at sakkyndige leger er svært tilbakeholdne med å kritisere andre leger. Har rettsmedisinere nødvendig avstand til legemiljøet i saker som gjelder feilbehandling? - Ti prosent av obduksjonene vi utfører, gjelder dødsfall der det er spørsmål om mulig medisinsk feilbehandling. Habilitet er et viktig poeng. De som foretar obduksjonen, bør ikke være ansatt ved sykehuset der pasienten er blitt behandlet. Vi prøver å gå inn i de sakene og finne ut hva som har skjedd. Når vi ser behov for det, ber vi også om å få med en klinisk sakkyndig, for eksempel en spesialist i intensivmedisin fra et annet sykehus.

En fare

Rognum understreker at rettsmedisinerne, både gjennom den frivillige sertifiseringsordningen og på andre måter, forsøker å bli bedre. En sakkyndig må kjenne sitt ansvar og vite hvor grensene for egen kompetanse går: - En omnipotent sakkyndig og en dommer som vil ha enkle svar, er en fare for rettssikkerheten, sier Torleiv Ole Rognum.

Rettsmedisin

Definisjon: Medisinsk kunnskap og vitenskap anvendt i rettens tjeneste. Rettsmedisin omfatter i snever forstand rettspatologi og klinisk rettsmedisin. I videre forstand omfatter den leger og biologer som arbeider for retten i: - rettspsykiatri - rettspatologi

- klinisk rettsmedisin
- rettsgenetikk
- rettsstoksikologi
- rettsodontologi
- rettsantropologi
- rettsentomologi
- kriminalteknikk

Sakkyndige fikk fem saker gjenopptatt

I de fem siste straffesakene som har fått ny behandling i norsk rett, har de medisinsk sakkyndiges vurderinger vært utslagsgivende.

I 2004 ble Kommissjonen for gjenopptakelse av straffesaker opprettet. Til nå har kommissjonen sørget for gjenopptakelse av 14 saker. Ikke alle sakene er behandlet ferdig i retten. I alle de fem siste gjenopptatte sakene har erklæringer fra medisinsk sakkyndige utgjort tungen på vektskålen.

Incestdømt frikjent

En av de gjenopptatte sakene, som også har ført til frifinnelse, gjaldt en mann som i 1991 ble dømt for utuktig omgang med sin fem år gamle datter. De medisinske bevisene fremsto den gangen som helt entydige med hensyn til at domfeltes datter måtte ha vært utsatt for seksuelle overgrep, og at det ikke kunne tenkes andre forklaringer på de funnene som var gjort. Senere har det kommet ny medisinsk kunnskap på området, blant annet som følge av Bjugn-saken. Derfor ble nye medisinsk sakkyndige oppnevnt. De konkluderte med at det er et helt åpent spørsmål om datteren i det hele tatt har vært utsatt for overgrep. Saken ble henvist til lagmannsretten for ny behandling i 2005, og mannen ble frifunnet. Datteren var da blitt 20 år.

Ny sjanse for drapsdømt

I januar 2006 la Gjenopptakelseskommisjonen betydelig vekt på en ny medisinsk utredning av en drapssak. Den dømte var 42 år da han i 2003 ble kjent skyldig i å ha drept en kamerat med en overdose heroin. Han ble idømt forvaring i 17 år med en minstetid på ni år for drap. En sakkyndig uttalelse fra Rättsmedicinalverket i Sverige sådde sterk tvil om den avdøde, med en heroindose på om lag 1,7 gram i seg, kunne ha handlet i tråd med de vitneprov i retten som dannet grunnlag for at kameraten ble dømt for drap. Den dømte skal nå få sin sak behandlet på ny i retten.

Psykiatrierklæringer

Resultatet av rettspsykiatriske undersøkelser var nye omstendigheter som førte til at kommissjonen i desember 2005 vedtok å gjenoppta tre straffesaker. Den alvorligste gjaldt en da 21 år gammel mann som i 2003 ble dømt for voldtekt av og seksuell omgang med en jente under 14 år. Straffen ble satt til fengsel i to år og én måned, hvorav ett år og tre måneder ble gjort betinget. Ifølge en rettspsykiatrisk erklæring fra 2004 ble den domfelte ansett for å ha vært psykisk utviklingshemmet av høy grad. I en sak fra 1990 der en kvinne ble dømt til 15 dagers betinget fengsel for heleri, konkluderte en rettspsykiatrisk undersøkelse i ettertid med at kvinnen var psykotisk i gjerningsøyeblikket. I en sak fra 1992 ble en mann dømt til 300 timers samfunnstjeneste for ulike overtredelser av straffeloven. Da mannen senere ble etterforsket for nye forhold, konkluderte de sakkyndige med at mannen var utviklingshemmet av høy grad, og etterforskningen ble henlagt. Den sakkyndiges erklæring resulterte i at Gjenopptakelseskommisjonen vedtok å henvise saken fra 1992 for ny behandling.

Sigurd Aarvig

Dagens Medisin

Postboks 6970 St. Olavs Plass
0130 OSLO

redaksjonen@dagensmedisin.no

Telefon: 934 30 200

[Kontaktinformasjon](#)

© Dagens Medisin

Alt innhold på www.dagensmedisin.no er opphavsrettslig beskyttet.

Ansvarlig redaktør/administrerende direktør: [Lottelise](#)

[Folge](#)